

Dyslexieprotocol

1. Inhoudsopgave

1. Inhoudsopgave	2
2. Inleiding.....	3
2.1. Wat is dyslexie?	3
2.2. Oorzaken van dyslexie.....	3
2.3. Wat zijn de belemmeringen voor dyslectici?	3
3. Wat doet de school?.....	4
3.1. Signalering.....	4
3.1.1. Signalering (Klas 2 of hoger)	5
3.2. Dyslexieverklaring.....	5
3.3. Dyslexiepas.....	5
3.4. Begeleiding.....	6
3.4.1. De dyslexiecoach.....	6
3.4.2. De mentor	6
3.4.3. De docent	6
3.5. Inzet van ICT-hulpmiddelen op het Farelcollege.	6
3.5.1. Daisyspeler en readingpen	7
3.5.2. Laptop.....	8
3.5.3. Kurzweil	8
3.6. Afspraken.....	9
4. Leerlingen en ouders.....	10
4.1. Wat kan de leerling zelf doen?	10
4.2. Wat kunnen de ouders doen?	10

2. Inleiding

Het Farelcollege heeft een beleid voor leerlingen met dyslexie. Dit beleid richt zich op herkenning van dyslexie en erkenning van de problemen waar dyslectische leerlingen mee te maken krijgen. Het Farelcollege begeleidt leerlingen met dyslexie. Het doel daarbij is om de leerlingen een diploma te laten behalen, dat zoveel mogelijk past bij hun intelligentieniveau.

Dyslexie

In dit hoofdstuk zullen we kort ingaan op dyslexie, de oorzaken ervan en de problemen waar dyslectici tegenaan lopen.

2.1. Wat is dyslexie?

De definitie is opgesteld door de gezondheidsraad in 1995 en luidt:

Dyslexie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen van woordidentificatie (lezen) en/op schriftbeeldvorming (spellen). (stichting dyslexie Nederland)

Dit betekent, dat het gaat om een ernstige lees- en/of spellingsachterstand die hardnekkig is, ondanks voldoende gelegenheid tot leren.

2.2. Oorzaken van dyslexie

Over de oorzaken van dyslexie is wetenschappelijk geen eenduidigheid. Wel weet men, dat de (snelheid van) fonologische verwerking en de oeropbaarheid van de taalkennis een grote rol spelen.

2.3. Wat zijn de belemmeringen voor dyslectici?

Automatiseringsproblemen (bijvoorbeeld het onthouden van losse op zich zelfstaande gegevens zoals jaartallen, plaatsnamen enz.).

Moderne vreemde talen aanleren (bijvoorbeeld moeite hebben met het uiteen rafelen van woorden en samenvoegen van klanken of klankgroepen).

Verbale vaardigheden (bijvoorbeeld dyslectische leerlingen hebben soms moeite met het vinden van de juiste woorden en maken verbaal soms een zwakke indruk).

Exacte vakken aanleren (bijvoorbeeld proefwerken worden soms slecht gemaakt, omdat ze de vraag niet of onvoldoende nauwkeurig kunnen lezen of te weinig tijd hebben om het antwoord op te schrijven).

Zaakvakken aanleren (bijvoorbeeld het technisch lezen veroorzaakt een vertraging van het tempo en problemen met techniek van het lezen kunnen het begrip van de tekst bemoeilijken).

3. Wat doet de school?

3.1. Signalering

Elk jaar wordt er onder alle brugklassers op het Farelcollege een test gedaan, om de taalachterstand van de leerlingen in te schatten. Dit doen we door middel van de Brus, of de één-minuut-test. Bij deze test is het de bedoeling, dat een leerling in één minuut zoveel mogelijk woordjes foutloos voorleest. Aan de hand van de resultaten wordt bepaald welke leerlingen nog verder onderzocht moeten worden. Daarnaast wordt er ook aan de mentoren gevraagd de dossiers, met daarin de onderwijskundige rapporten van de basisschool, van hun leerlingen te bekijken en aan te geven welke leerlingen mogelijk dyslectisch zijn.

Signalering (klas 1)

- Alle eersteklas leerlingen krijgen aan het begin van het schooljaar een signaleringstoets (De Brus). Leerlingen met een uitvalscore worden uitgenodigd door de dyslexiecoördinator voor vervolgtesten (in totaal maximaal 6).
- Na elke test worden de resultaten van de leerling bekeken, om te bepalen of hij/zij nog verder getest moet worden. Als na twee testen blijkt, dat de leerling geen dyslexie heeft en ook geen RT nodig heeft dan wordt er niet verder getest. Als blijkt dat een leerling eerst RT nodig heeft worden alle zes de testen eerst afgenomen. De resultaten van elke leerling worden in een signaleringsrapport genoteerd.
- Als alle testen zijn afgenomen, moet er via een vragenformulier dat aan de ouders wordt gestuurd, bepaald worden of de leerling voldoende hulp voor spelling en/of lezen heeft gehad op de basisschool. Als de leerling genoeg hulp heeft gehad, wordt zijn/haar rapport na toestemming van de ouders/verzorgers doorgestuurd naar een orthopedagogisch bureau waar ze dyslexieonderzoek doen. Wanneer de leerling onvoldoende hulp heeft gehad, moet hij/zij eerst 3 maanden RT voor spelling en/of lezen krijgen. Na 3 maanden wordt dan opnieuw gekeken of deze leerling alsnog moet worden doorgestuurd naar een orthopedagogisch bureau waar ze dyslexieonderzoek doen. De resultaten van elke leerling wordt in een signaleringsrapport genoteerd.
- De school neemt schriftelijk contact op met ouders indien een kind in aanmerking komt voor onderzoek naar dyslexie door een

orthopedagogisch bureau. De school vraagt toestemming om te testen en geeft aan wat de kosten zijn. De kosten voor dit dyslexieonderzoek worden voor de helft door het Farelcollege betaald en voor de helft door de ouders/verzorgers.

3.1.1. Signalering (Klas 2 of hoger)

Indien er bij een leerling in klas 2 of hoger door de ouders of school dyslexie wordt vermoed, kunnen ouders zelf besluiten hun kind te laten testen bij een orthopedagogisch bureau waar ze dyslexieonderzoek doen. De kosten worden niet vergoed door het Farelcollege.

3.2. Dyslexieverklaring

Als uit het dyslexieonderzoek blijkt, dat de leerling inderdaad dyslexie heeft, dan ontvangt hij/zij van het orthopedagogisch onderzoeksbureau een officiële dyslexieverklaring.

Leerlingen met een officiële dyslexieverklaring, ook de leerlingen die al op de basisschool zo'n verklaring hebben verkregen, ontvangen van de dyslexiecoördinator een dyslexiepas.

3.3. Dyslexiepas

Op basis van de dyslexieverklaring en de adviezen uit het dyslexierapport van het orthopedagogische onderzoeksbureau en de wensen van de leerling, wordt er een keus gemaakt van welke faciliteiten de leerling gebruik wil maken. Dit zal vermeld worden op de dyslexiepas.

De dyslexiepas is persoonlijk en kan door de leerling gebruikt worden om aan de docent aan te geven, dat hij/zij het recht heeft gebruik te maken van de aangegeven faciliteiten. Dit kunnen zijn:

- Tekstvergroting (Arial lettergrootte 12)
- Extra tijd voor so's en repetities
- Voorlezen van vragen (indien mogelijk)
- Geen onvoorbereide leesbeurten
- Indien mogelijk mondeling overhoren
- Talen: herhalingsfouten eenmaal tellen

De leerling is zelf verantwoordelijk voor het gebruik van de pas met de daarbij horende compensaties. Dit houdt in, dat de leerling bij iedere les zijn dyslexiepas op de hoek van zijn tafel legt, zodat de docent in een oogopslag ziet welke leerling recht heeft op compensatie.

3.4. Begeleiding

Wij bieden op school geen specialistische behandeling van dyslexie. Hier zijn speciale instituten voor. Wel hebben we op het Farelcollege een dyslexiecoördinator, remedial teacher, dyslexiecoach en docenten die aandacht besteden aan de beperkingen van leerlingen met dyslexie. Leerlingen met vragen over dyslexie kunnen terugvallen op de mentor of de dyslexiecoach.

E-mail dyslexiecoaches:

Dyslexiecoach VMBO mevrouw S.E.B Temels - tem@farelcollege.nl

Dyslexiecoach AVO mevrouw S. Dräer - dra@farelcollege.nl

3.4.1. De dyslexiecoach

Om de continuïteit van zorg te waarborgen, krijgen dyslectische leerlingen direct bij de aanvang van het voortgezet onderwijs een dyslexiecoach toegewezen. Deze dyslexiecoach is gedurende de hele schoolloopbaan de belangenbehartiger van de dyslectische leerling en leert hem zijn problemen zo veel mogelijk zelf op te lossen.

3.4.2. De mentor

De mentor is het eerste aanspreekpunt voor leerlingen met dyslexie. Hij of zij houdt het psychische- en emotionele welzijn van de leerling in de gaten en neemt zo nodig contact op met de dyslexiecoach.

3.4.3. De docent

De docent steunt de leerlingen voor zover dat binnen zijn/haar mogelijkheden ligt in de vorm van stimuleren en motiveren en het geven van extra hulp.

3.5. Inzet van ICT-hulpmiddelen op het Farelcollege

In sommige gevallen kan er gebruikgemaakt worden van ondersteunende apparatuur en software.

Op het Farelcollege mag er, mits dit genoemd is in de officiële dyslexieverklaring, zelfstandig gewerkt worden met

- Readingpen

- Daisyspeler (beperkte gebruiksmogelijkheden!)
- Laptop (beperkte gebruiksmogelijkheden!)
- Kurzweil en Sprint (beperkte gebruiksmogelijkheden!)

3.5.1. Daisyspeler en readingpen

Daisyspeler : De daisyspeler speelt cd's af van de Anders Lezen Bibliotheken (Dedicon). Daar kan iemand met een dyslexieverklaring schoolboeken, andere boeken en tijdschriften bestellen op cd. Een daisyspeler "leest" een boek voor aan de leerling. De leerling kan dan meelesen. Het tempo van het lezen door de daisyspeler is door de leerling aan te passen. Er kunnen met de daisyspeler geluidsopnamen gemaakt worden (dictafoon).

Readingpen : De readingpen is een microcomputer in de vorm van een pen, die Nederlandse en Engelse woorden kan scannen en uitspreken.

"Om leerlingen en ouders kennis te laten maken met deze ICT-hulpmiddelen, beschikken wij over een daisyspeler en een readingpen. Deze twee hulpmiddelen kunnen afhankelijk van de gewenste faciliteiten in de dyslexieverklaring en na ondertekening van een uitleencontract, geleend worden bij de mediatheek. Voor de daisyspeler mag **één** boek besteld worden bij Dedicon (door de mediatheek). De kosten voor dit luisterboek worden betaald door het Farelcollege. Leerlingen mogen gedurende een jaar de daisyspeler en/ of de readingpen lenen. Over het uitleen van deze hulpmiddelen hebben we afspraken gemaakt, zoals genoemd in het uitleencontract.

Indien een leerling veel baat heeft bij het gebruik van de daisyspeler en/of de readingpen, kunnen ouders overwegen zelf het hulpmiddel aan te schaffen. De kosten van de aanschaf van de daisyspeler en het bestellen van de boeken bij Dedicon komen voor rekening van de ouders. De aanschaf van de readingpen komt eveneens voor rekening van de ouders. Afgesproken is, dat leerlingen geen toetsen, TSE's en schoolexamens maken met de daisyspeler. Afhankelijk van de gewenste faciliteiten genoemd in de dyslexieverklaring, mogen leerlingen gebruikmaken van een daisyspeler tijdens het centraal examen.

3.5.2. Laptop

Leerlingen mogen na overleg en goedkeuring door de teamleider zelfstandig werken met een eigen laptop. Met de dyslexiecoach worden er afspraken gemaakt over het gebruik en de betreffende vakdocenten worden ingelicht door de dyslexiecoach. Deze laptop mag niet gebruikt worden bij het maken van toetsen en examens.

3.5.3. Kurzweil

Kurzweil : Dit is een geavanceerd dyslexiesoftware programma voor technisch en begrijpend lezen, spellen en strategisch schrijven. Leerlingen kunnen met een laptop zelfstandig werken in de les en thuis. Kurzweil leest alle digitale teksten voor, welk bestandstype ook wordt gebruikt. Pdf, Word, internet en overige bestanden vormen geen enkel probleem. Het Scan- en Leerstation zet geautomatiseerde tekst van papier om in een digitale tekst. Zonder dat de lay-out en afbeeldingen van het origineel verloren gaan. De unieke meerkleurige cursor markeert een woord, zin of alinea: de ideale houvast voor actief meelesen. Ook de voorleessnelheid kan zelf worden bepaald. Hierdoor kan de leerling in eigen tempo lezen en oefenen. Achtergrondkleur, lettergrootte en -kleur zijn onbeperkt aanpasbaar. Met een speciale taak balk kan in de Office-omgeving worden gewerkt: Word-teksten en e-mails kunnen direct worden voorgelezen en bewerkt. Ook is er een sprekende rekenmachine.

Op het Farelcollege mogen leerlingen zelfstandig met het programma Kurzweil werken, als dit geadviseerd wordt in de officiële dyslexieverklaring. Dit geavanceerde tekstverwerkingsprogramma heeft veel voordelen voor leerlingen met dyslexie en kent veel gebruiksmogelijkheden. Leerlingen mogen na goedkeuring van de teamleider zelfstandig werken met dit programma op een eigen laptop. Afgesproken is, dat leerlingen geen toetsen, TSE's en centraal examen maken met Kurzweil

Om leerlingen kennis te laten maken met het programma Kurzweil, bestaat er de mogelijkheid om een schooljaar met Kurzweil te werken op school. School heeft voor twee leerlingen een laptop en het programma tot haar beschikking. Boeken worden door de mediatheek besteld en geïnstalleerd op de schoollaptop. Kosten voor de boeken worden betaald door het Farelcollege. Indien een leerling met Kurzweil wil gaan werken, wordt er van de leerling verwacht dat deze een training volgt bij de firma Lexima er goed mee te kunnen werken. Deze

kosten komen voor rekening van de ouders. Met de dyslexiecoach worden er afspraken gemaakt over het gebruik en de betreffende vakdocenten worden ingelicht door de dyslexiecoach. Over het uitlenen van de laptop met Kurzweil hebben we afspraken gemaakt, zoals genoemd in het uitleencontract. Afsproken is, dat leerlingen geen toetsen en centraal examens maken met Kurzweil.

3.6. Afspraken

Op het Farelcollege hebben we met elkaar de volgende afspraken gemaakt, waar leerlingen met dyslexie gebruik van mogen maken.

- De leerling krijgt 20% extra tijd of de leerling beantwoordt een paar vragen minder als extra tijd logistiek niet haalbaar is. Per onderdeel kan een vraag minder worden gemaakt.
- De leerling krijgt zo nodig (zie de dyslexiepas) vergroot gekopieerde of in Arial 11 uitgedraaide proefwerken. Dit laatste verdient de voorkeur.
- De leerling mag aantekeningen van medeleerlingen kopiëren, aantekeningen van het bord overnemen is moeilijk voor veel dyslectici. De leerling is zelf verantwoordelijk voor het maken van deze kopieën.
- De leerling krijgt géén handgeschreven kopieën bij toetsen.
- De leerling krijgt op één dag maximaal twee repetities (uitgezonderd in repetitie- of schoolexamenweken).
- De leerling krijgt, indien gewenst (zie dyslexiepas) extra mondelinge beurten om het cijfer gunstig te beïnvloeden.
- Herhalingsfouten eenmaal tellen.
- De docent veegt het bord niet te snel schoon.
- Hardop lezen in de klas of een bordbeurt is voor deze leerlingen vaak erg moeilijk, de docent probeert een andere toetsmethode te vinden (even na de les?).
- De docent schrijft het huiswerk ruim voor het eind van de les op het bord.

Afspraken tijdens schoolexamen en centraal examen

- Extra tijd (20 %)
- Leerling wordt door de teamleider uitgenodigd om aan te geven of hij/zij voor het centraal examen gebruik wil maken van grootschrift of met een daisyspeler wil werken tijdens het examen (Leerlingen waarbij in de dyslexieverklaring geadviseerd wordt om met een daisyspeler te werken, mogen bij het centraal examen werken met een daisyspeler. Dit mag alleen als leerlingen in het voorgaande schooljaar op school gewerkt hebben met een daisyspeler.)
- De school kan aanpassingen treffen in de vorm waarin het tentamen/examen wordt aangeboden. De exameneisen gelden onverkort voor dyslectische leerlingen.

4. Leerlingen en ouders

Tijdens de schoolloopbaan van een leerling bieden we de leerling begeleiding zoals in dit document beschreven. Ouders en leerlingen spelen hier ook een belangrijke rol in.

4.1. Wat kan de leerling zelf doen?

Het is voor de leerlingen soms moeilijk om te accepteren dat ze dyslectisch zijn en voor sommige dingen altijd meer moeite moeten doen dan iemand anders.

Dit vergt veel van het doorzettingsvermogen van de leerlingen.

De school kan dit niet oplossen. Er moeten nu eenmaal eisen worden gesteld, waar ook de dyslectische leerling aan moet voldoen. Soms lopen verschillende zaken wel eens door elkaar en vraagt men zich af waar het knelpunt zit: gebrek aan inzet, een gebrekkige planning, een motivatieprobleem, een lees en/of spellingsprobleem.

Het is belangrijk dat de leerling zelf actief is. Soms moet de leerling zelf nog eens naar de docent om uit te leggen wat er aan de hand is. De leerling kan in overleg met de dyslexiecoach en de docenten aangeven welke hulp het beste werkt.

4.2. Wat kunnen de ouders doen?

Ouders spelen een belangrijke rol bij de schoolcarrière van hun kind. Het is belangrijk dat ouders zelf alert blijven. Bezoek ouderavonden of neem tussendoor contact op met de docent, mentor of dyslexiecoach als u vragen hebt of problemen signaleert omtrent dyslexie.

Ouders kunnen hun kinderen helpen bij het plannen van het huiswerk, teksten voorlezen en overhoren. Tevens bestaat er voor ouders de mogelijkheid om met hun zoon of dochter een gesprek aan te vragen met de dyslexiecoach of in geval van signalering met de dyslexiecoördinator.